

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός γνωμοδοτήσεως 258/2017

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Α΄

Συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 2017

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Κωνσταντίνος Κηπουρός, Αγγελική Καστανά, Βασίλειος Καραγεώργος, Ευσταθία Τσαούση, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Βασίλειος Καραγεώργος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ'αρ. πρωτ 2/84267/ΔΕΠ/11-7-2017 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικής Πολιτικής και Προϋπολογισμού, Διεύθυνση Εισοδηματικής Πολιτικής, Τμήμα Γ'.

Ερώτημα: Αν, θα πρέπει να διακόπτεται η καταβολή της οικογενειακής παροχής στις περιπτώσεις που αφαιρείται από τους γονείς με δικαστική απόφαση η άσκηση της πραγματικής φροντίδας, της επιμέλειας των τέκνων ή ακόμη και της γονικής μέριμνας αυτών.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

1. Από το έγγραφο της ερωτώσης Υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

Ο Δήμος Εορδαίας Κοζάνης με το υπ' αριθ. 36634/20-10-2016 έγγραφό του έθεσε υπόψη της ερωτώσης Υπηρεσίας την υπ' αριθ. 175/2014 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κοζάνης, με την οποία, κατ'εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1532 και 1522 ΑΚ, αφαιρέθηκε από τους γονείς Ν.Κ. και Π.Ε., λόγω κακής άσκησης της γονικής μέριμνας, η άσκηση της πραγματικής φροντίδας των ανηλίκων τέκνων τους Ε.Κ, Γ.Κ., Λ.Κ., Α.Κ. και ενός αβαπτίστου και ανατέθηκε στο σπίτι φιλοξενίας «ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ» η άσκηση της αποκλειστικής φροντίδας των ανωτέρω ανηλίκων. Όπως προκύπτει από το έγγραφο του Δήμου Εορδαίας, η μητέρα τους Π. Ε., εργαζόταν στο Δήμο από 24-6-2015 με σύμβαση ΙΔΑΧ(8μηνη) και ελάμβανε το επίδομα τέκνων του άρθρου 15 παρ. 1 του ν. 4354/2015. Βάσει των ανωτέρω, ο Δήμος Εορδαίας υπέβαλε το ερώτημα εάν θα πρέπει να εξακολουθήσει να χορηγεί το εν λόγω επίδομα στη μητέρα των ανηλίκων και στη συνέχεια υποβλήθηκε το ερώτημα που αναφέρεται στην αρχή.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 15 του ν. 4354/2015, Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (Α' 176/Ι) ορίζονται τα εξής:

«1. Για την ενίσχυση της οικογένειας των υπαλλήλων, που εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος νόμου, χορηγείται μηνιαία οικογενειακή παροχή, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση των υπαλλήλων, ως εξής:

Για υπάλληλο με τέκνα ανήλικα ή ανίκανα σωματικά ή πνευματικά για άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος με ποσοστό αναπηρίας πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον, η παροχή ορίζεται σε πενήντα (50) ευρώ για ένα (1) τέκνο, σε εβδομήντα (70) ευρώ συνολικά για δύο (2) τέκνα, σε εκατόν είκοσι (120) ευρώ συνολικά για τρία (3) τέκνα, σε εκατόν εβδομήντα (170) ευρώ συνολικά για τέσσερα (4) τέκνα και προσαυξάνεται κατά εβδομήντα (70) ευρώ για κάθε επιπλέον τέκνο.

Η παροχή του προηγούμενου εδαφίου δεν χορηγείται σε υπάλληλο με τέκνα τα οποία έχουν ίδια εισοδήματα είτε από την άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος είτε από άλλη πηγή, υποβάλλουν δική τους φορολογική δήλωση και το δηλωθέν εισόδημα υπερβαίνει το ύψος του αφορολόγητου ορίου, όπως αυτό διαμορφώνεται κάθε φορά από τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας. Σε

αυτή την περίπτωση η οικογενειακή παροχή παύει να καταβάλλεται για το οικονομικό έτος κατά το οποίο διαπιστώνεται η υπέρβαση του ως άνω ορίου.

Η κατά τα ανωτέρω παροχή χορηγείται για τέκνα προερχόμενα από γάμο, φυσικά, θετά ή αναγνωρισθέντα, εφόσον είναι άγαμα και δεν υπερβαίνουν το 18ο έτος της ηλικίας τους ή το 19ο έτος, εφόσον φοιτούν στη Μέση Εκπαίδευση».

3. Στις διατάξεις των άρθρων 1485, 1493, 1510, 1518, 1532 και 1533 του Αστικού Κώδικα ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1485

Ανιόντες και κατιόντες έχουν αμοιβαία υποχρέωση διατροφής κατά τους όρους των άρθρων 1486 έως 1502.

Άρθρο 1493

Το μέτρο διατροφής προσδιορίζεται με βάση τις ανάγκες του δικαιούχου, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνθήκες της ζωής του (ανάλογη διατροφή). Η διατροφή περιλαμβάνει όλα όσα είναι αναγκαία για τη συντήρηση του δικαιούχου και επί πλέον τα έξοδα για την ανατροφή, καθώς και την επαγγελματική και την εν γένει εκπαίδευσή του.

Άρθρο 1510

Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (Γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Σε περίπτωση όπου η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο.

Αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας. Η επιμέλεια όμως του προσώπου του τέκνου ασκείται και από τον ανήλικο γονέα.

Άρθρο 1511

Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου.

Στο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν, κατά τις διατάξεις του νόμου, το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο της άσκησης της. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας του φύλου, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσίας.

Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα, εφόσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντά του.

Άρθρο 1518

Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του.

Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς του ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνον εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου.

Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό το σκοπό οφείλουν να συνεργάζονται με το σχολείο και αν υπάρχει ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ή δημόσιων οργανισμών.

Άρθρο 1532.

Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας, οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

Το δικαστήριο μπορεί ιδίως να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις της προηγούμενης

παραγράφου, να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλειά του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή και να διορίσει επίτροπο.

Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός τριάντα ημερών.

Άρθρο 1533

Η αφαίρεση του συνόλου της επιμέλειας του προσώπου του τέκνου και από τους δύο γονείς και η ανάθεσή της σε τρίτο διατάσσονται από το δικαστήριο, μόνο όταν άλλα μέτρα έμειναν χωρίς αποτέλεσμα ή κρίνεται ότι δεν επαρκούν για να αποτρέψουν κίνδυνο της σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής υγείας του τέκνου.

Το δικαστήριο ορίζει την έκταση της γονικής μέριμνας που παραχωρεί στον τρίτο, και τους όρους της άσκησής της.

Το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας ή της επιμέλειας στον τρίτο κατά τη δεύτερη παράγραφο του προηγούμενου άρθρου ή την πρώτη παράγραφο του παρόντος, ύστερα από έλεγχο του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και γενικά της καταλληλότητάς του, στηριζόμενο υποχρεωτικά σε βεβαίωση της κοινωνικής υπηρεσίας.

Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική (ανάδοχη οικογένεια) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο ίδρυμα.».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

4. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 4354/2015, η οικογενειακή παροχή τέκνων χορηγείται για την ενίσχυση της οικογένειας των υπαλλήλων που εμπίπτουν στις ρυθμίσεις του νόμου αυτού. Στις διατάξεις της ανωτέρω παραγράφου ρυθμίζονται ρητά περιπτώσεις χορήγησης και παύσης του επιδόματος που σχετίζονται με την προσωπική και οικονομική κατάσταση των τέκνων και ειδικότερα με την ύπαρξη ιδίων εισοδημάτων, την ηλικία, την πνευματική ή σωματική ικανότητα των τέκνων για την άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η χορήγηση της εν λόγω παροχής στους γονείς υπαλλήλους εξαρτάται από την επιβάρυνσή τους με τα έξοδα για τη συντήρηση, την ανατροφή και την εν γένει εκπαίδευση των τέκνων. Σε περίπτωση που τα τέκνα έχουν ίδια

εισοδήματα ή τη δυνατότητα άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος, ώστε να καλύψουν τα έξοδα αυτά, υποχρέωση χορήγησης της εν λόγω παροχής δεν υφίσταται. Στις ανωτέρω διατάξεις ορίζεται επίσης ότι η εν λόγω παροχή χορηγείται για τέκνα προερχόμενα από γάμο, φυσικά, θετά ή αναγνωρισθέντα, εφόσον είναι άγαμα, και δεν υπερβαίνουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους ή το 19^ο έτος, εφόσον φοιτούν στη Μέση Εκπαίδευση. Οι γονείς, σύμφωνα με τα άρθρα 1485 και 1486 ΑΚ έχουν υποχρέωση διατροφής των τέκνων τους φυσικών, θετών ή αναγνωρισθέντων, στην οποία περιλαμβάνονται όλα όσα είναι αναγκαία για τη συντήρηση και επί πλέον τα έξοδα για την ανατροφή, καθώς και την επαγγελματική και την εν γένει εκπαίδευση των τέκνων, συνιστώντα την υποχρέωση διατροφής. Τα έξοδα αυτά, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 1510 και 1518 ΑΚ, περιλαμβάνονται στην γονική μέριμνα και την επιμέλεια του τέκνου. Η έννοια της πραγματικής φροντίδας του τέκνου στις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 1533 ΑΚ, μη προσδιοριζόμενη στο νόμο, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας περιλαμβάνει οποιοδήποτε μέτρο που αφορά τη φύλαξη, διατροφή, συντήρηση, εκπαίδευση, ανατροφή κ.λ.π. (Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη Οικ. Δικ. Εκδ. 1998 άρθρο 1533). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο με την υπ' αριθμόν 175/2014 απόφασή του αφαίρεσε από τους γονείς την άσκηση της αποκλειστικής φροντίδας των ανηλίκων τέκνων τους. Από το περιεχόμενο της απόφασης αυτής προκύπτει ότι στην αποκλειστική άσκηση της αποκλειστικής φροντίδας περιλαμβάνεται και η διατροφή των τέκνων, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1493 ΑΚ. Συνεπώς, στην εν λόγω υπόθεση από τους γονείς αφαιρέθηκε η υποχρέωση διατροφής των ανηλίκων τέκνων τους.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, προϋπόθεση χορήγησης του οικογενειακού επιδόματος τέκνων είναι η επιβάρυνση των γονέων με όλα τα έξοδα που είναι αναγκαία για τη συντήρηση, την ανατροφή, καθώς και την επαγγελματική και την εν γένει εκπαίδευση των τέκνων τους. Συνεπώς, σε περίπτωση αφαίρεσης με δικαστική απόφαση της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας τέκνου, στις οποίες περιλαμβάνονται εκ του νόμου και τα έξοδα διατροφής, δεν δικαιολογείται η καταβολή της εν λόγω παροχής. Σε περίπτωση αφαίρεσης της άσκησης της πραγματικής φροντίδας τέκνων, δεν δικαιολογείται η καταβολή της εν λόγω παροχής, εφόσον στο περιεχόμενο της αφαιρεθείσης πραγματικής

φροντίδας περιλαμβάνεται και η υποχρέωση διατροφής τέκνου, όπως εν προκειμένω.

Απάντηση

5. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων επί του τεθέντος ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδοτεί ομοφώνως ως εξής:

Σε περίπτωση αφαίρεσης από τους γονείς με δικαστική απόφαση της άσκησης της πραγματικής φροντίδας, της επιμέλειας των τέκνων και της γονικής μέριμνας αυτών, θα πρέπει να διακόπτεται η καταβαλλομένη στο γονέα οικογενειακή παροχή τέκνων.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 6.12.2017

Ο Πρόεδρος

Ανδρέας Χαλαούτης

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο εισηγητής

Βασίλειος Καραγεώργος

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους